

Parlamentul
Republicii Moldova

AC 82/02-112

12 august 2022

**Deputat în Parlamentul
Republicii Moldova**

**Biroul Permanent al
Parlamentului Republicii Moldova**

În temeiul art. 73 din Constituția Republicii Moldova și art. 47 din Regulamentul Parlamentului, se înaintează spre examinare Parlamentului, cu titlu de inițiativa legislativă, proiectul de lege pentru modificarea Legii nr.198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, Nr. 157-160 art. 614).

Anexă: Proiectul de lege

Nota informativă

Deputați în Parlamentul Republicii Moldova

Digitally signed by Cătănoi Artemie
Date: 2022.08.12 12:48:00 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Digitally signed by Barda Viorel
Date: 2022.08.12 13:21:44 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA		
D.D.P. Nr. <u>334</u>		
" <u>12</u> "	<u>08</u>	20 <u>22</u>
Ora _____		

LEGE
pentru modificarea Legii nr. 198/2007 cu
privire la asistența juridică garantată de stat

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. I. – Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr. 157-160, art. 614), cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. În tot cuprinsul legii, sintagma „Baroul Avocaților”, la orice formă gramaticală, se substituie cu sintagma „Uniunea Avocaților”, la forma gramaticală corespunzătoare.

2. La articolul 2, la definiția noțiunii „para-jurist”, după cuvântul „avînd” se completează cu textul „, de regulă,”.

3. La articolul 11 alineatul (3), cuvintele „și poate fi reînnoit doar o singură dată” se exclud.

4. La articolul 13¹ alineatul (1), enunțul „Mandatul său poate fi reînnoit o singură dată.” se exclude.

5. Articolul 20:

la litera i), semnul de punctuație „.” se substituie cu semnul de punctuație „.”;

se completează cu litera j) cu următorul cuprins:

„j) persoanelor cu dizabilitate severă sau accentuată.”.

6. Articolul 21:

la alineatul (1), cuvintele „nivelul venitului stabilit de Guvern pentru beneficiere de asistență juridică în conformitate cu prezenta lege” se substituie cu cuvintele „salariul minim lunar stabilit de Guvern”;

la alineatul (3), cuvintele „și nivelul venitului” se exclud;

alineatul (4) se abrogă.

7. Articolul 24:

alineatul (1):

la litera d), semnul de punctuație „.” se substituie cu semnul de punctuație „.”;

se completează cu litera e) cu următorul cuprins:

„e) solicitantul deja beneficiază pe aceeași cauză de asistență juridică calificată garantată de stat sau de asistență juridică acordată de un avocat în bază de contract.”.

la alineatul (1¹):

litera c) va avea următorul cuprins:

„c) solicitantul deja beneficiază pe aceeași cauză de asistență juridică calificată garantată de stat sau de asistență juridică acordată de un avocat în bază de contract;”;

la litera b), cuvintele „minimul de existență” se substituie cu cuvintele „salariul minim lunar stabilit de Guvern”.

8. La articolul 33 alineatul (1), enunțul „Periodic, către data de 30 iunie și 31 decembrie, listele se actualizează și sînt făcute publice.” se substituie cu enunțul „Listele se actualizează semestrial și sunt făcute publice.”.

9. La articolul 34 alineatul (4), cuvintele „Anual sau la cererea” se substituie cu cuvintele „La cererea”.

Art. II. – (1) Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, cu excepția art. I pct. 6, care intră în vigoare la 1 ianuarie 2023.

(2) Modificările prevăzute în prezenta lege nu constituie temei pentru încetarea acordării asistenței juridice calificate garantate de stat pentru persoanele care beneficiază de asistență juridică calificată la momentul intrării în vigoare a prezentei legi.

(3) Guvernul, în termen de 6 luni de la data publicării prezentei legi, va aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

NOTĂ INFORMATIVĂ

la proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 198/2007 cu
privire la asistența juridică garantată de stat

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat a fost elaborat de către deputatul în Parlamentul Republicii Moldova, Artemie Cătănoi, în colaborare cu Ministerul Justiției și Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Proiectul are drept scop fortificarea sistemului de asistență juridică garantată de stat, în vederea asigurării efective a dreptului la apărare, în corespundere cu *Constituția Republicii Moldova* și *Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților fundamentale* (în continuare – *CEDO*).

Art. 26 alin. (3) din *Constituția Republicii Moldova* prevede că, în tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu. Iar, art. 6 § 3 (c) din *CEDO* stabilește următoarele:

„3. Orice acuzat are, mai ales dreptul:

[...]

c. să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloace necesare remunerării unui apărător, să poată fi asistat gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer;”.

În prezent, nivelul venitului pentru care o persoană poate beneficia de asistență juridică garantată de stat este stabilit la pct. 2 din *Regulamentul privind metodologia de calcul al venitului în scopul acordării asistenței juridice calificate garantate de stat*, aprobat prin *Hotărârea Guvernului nr. 1016/2008*.

Astfel, actualmente, asistența juridică calificată garantată de stat se acordă persoanelor a căror venit mediu lunar este mai mic decât nivelul minim de existență pe cap de locuitor din țară. Valoarea minimului de existență se determină în baza calculelor efectuate de către Biroul Național de Statistică, în conformitate cu *Regulamentul cu privire la modul de calculare a minimului de existență*, aprobat prin *Hotărârea Guvernului nr. 902/2000*.

În acest sens, constatăm că stabilirea minimului de existență în calitate de limită pentru a putea beneficia de asistență juridică calificată, reprezintă o reglementare precară și improprie, care nu este conformă cu funcția și natura acestui concept socio-economic. Or, în conformitate cu *Legea nr. 152/2012 cu privire la minimul de existență*, acest indicator reprezintă mărimea valorică a volumului minim de consum al bunurilor materiale și a serviciilor pentru satisfacerea necesităților principale, menținerea sănătății și pentru susținerea viabilității unei persoane individuale.

Astfel, minimul de existență stabilește bunurile și serviciile strict necesare pentru susținerea viabilității unei singure persoane, fără a fi luate în calcul cheltuielile financiare esențiale care sunt necesare pentru:

- întreținerea copiilor sau a altor membri de familie;
- întreținerea persoanelor cu dizabilitate severă, accentuată sau medie;
- întreținerea persoanelor în etate, etc.

Din acest punct de vedere, stabilirea minimului de existență drept limită pentru a putea beneficia de asistență juridică garantată de stat, reprezintă o deficiență și lacună esențială. Or, conform pct. 3 și 4 din *Regulamentul privind metodologia de calcul al venitului în scopul acordării asistenței juridice calificate garantate de stat*, aprobat prin *Hotărârea Guvernului nr. 1016/2008*, nivelul venitului mediu lunar al solicitantului de asistență juridică garantată de stat, se calculează din venitul mediu lunar al familiei, raportat la numărul membrilor de familie (prin familie înțelegându-se persoanele care locuiesc în comun, țin gospodărie în comun și au un buget comun).

Astfel, *ab initio*, odată ce solicitantul de asistență juridică calificată are la întreținere membri de familie sau alte persoane (în special, dacă aceste persoane fac parte din categorii social-vulnerabile), cuantumul minimului de existență reprezintă o limită financiară improprie și neadecvată, care împiedică direct exercitarea efectivă a dreptului la apărare.

Mai mult decât atât, remarcăm că cuantumul minimului de existență se menține constant la un nivel foarte scăzut, fără a fi ajustat la contextul inflației monedei naționale. Astfel, pentru perioada anilor 2019-2021, minimul de existență a rămas la un nivel relativ neschimbat:

- în 2019 – 2 031,20 lei;
- în 2020 – 2 088,40 lei;
- în 2021 – 2 154,00 lei.

În pofida inflației monedei naționale în perioada anilor 2019-2021, cuantumul

minimului de existență a crescut cu doar **122,80 lei**.

Per a contrario, cuantumul minim garantat al salariului în sectorul real a fost majorat cu **725,00 lei**, în corespundere cu tendințele inflaționiste ale monedei naționale:

- în 2019 – 2 775 lei;
- în 2020 – 2 935 lei;
- în 2022 – 3 500 lei.

Pornind de la raționamentele expuse *supra*, este imperioasă reglementarea expresă în *Legea nr. 198/2007* a faptului că asistență juridică calificată (oferită în dependență de nivelul veniturilor) se acordă persoanelor al căror venit este mai mic de cuantumul minim garantat al salariului lunar în sectorul real (salariul minim lunar), care, în prezent, conform *Hotărârii Guvernului nr. 142/2022*, constituie **3 500 lei**. În așa mod, se va realiza acoperirea parțială a cheltuielilor financiare esențiale care nu sunt luate în considerare la determinarea cuantumului minimului de existență, precum și se va asigura exercitarea efectivă a dreptului la apărare de către persoanele social-vulnerabile.

Adițional, proiectul propune un șir de prevederi minore, care au drept scop fortificarea și eficientizarea capacităților funcționale ale Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat (în continuare – CNAJGS) în vederea acordării asistenței juridice calificate. Acestea se referă la criteriile de angajare a para-juriștilor, mandatul membrilor CNAJGS și al directorului executiv, temeiurile refuzului de acordare a asistenței juridice calificate, etc.

3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Principalele prevederi ale proiectului se referă la următoarele modificări ale *Legii nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat*.

1. Stabilirea expresă în lege a faptului că asistența juridică calificată, oferită în dependență de nivelul veniturilor, se acordă persoanelor al căror venit este mai mic de salariul minim lunar stabilit de Guvern

În vederea înlăturării deficiențelor descrise în compartimentul nr. 2 al prezentei note informative, principala prevedere a proiectului propune stabilirea expresă în lege a faptului că asistența juridică calificată, oferită în temeiul art. 19 alin. (1) lit. a) și e) din *Legea nr. 198/2007*, se acordă persoanelor al căror venit este mai mic de cuantumul minim garantat al salariului lunar în sectorul real (în prezent – 3 500 lei).

Astfel, pragul financiar sub care persoanele vor putea beneficia de asistență juridică calificată se va majora cu **1 317 lei**, în comparație cu cuantumul minimului de existență, care pentru semestrul II al anului 2021 constituie 2 183 lei.

Această măsură va acoperi parțial cheltuielile financiare esențiale care nu sunt luate în considerare la determinarea cuantumului minimului de existență, e.g. cheltuielile pentru:

- întreținerea copiilor sau altor membri de familie;
- întreținerea persoanelor cu dizabilități severe, accentuate sau medii;
- întreținerea persoanelor în etate, etc.

Adițional, această măsură va permite ajustarea adecvată a cuantumului la tendințele inflaționiste a monedei naționale.

Atragem atenția că, la 21 august 2022, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat *Legea nr. 219/2022 pentru modificarea unor acte normative*, care va unifica salariul minim pe țară. Astfel, începând cu 1 septembrie 2022, noțiunea de „*cuantum minim garantat al salariului în sectorul real*” va fi substituit cu noțiunea de „*salariu minim*”.

Din acest considerent, formularea modificării propuse la art. 21 alin. (1) din *Legea nr. 198/2007* este ajustată la prevederile *Legii nr. 219/2022*.

2. Introducerea unei noi categorii de persoane care pot beneficia de asistență juridică calificată indiferent de nivelul veniturilor – persoanele cu dizabilitate severă și accentuată

În conformitate cu art. 2 din *Legea nr. 60/2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități*, persoana cu dizabilități este persoana cu deficiențe fizice, mintale, intelectuale sau senzoriale, care, în interacțiune cu diverse bariere/obstacole, pot îngreuna participarea ei deplină și eficientă la viața socială în condiții de egalitate cu celelalte persoane.

Astfel, conform art. 16 din *Legea nr. 60/2012*, dizabilitatea la persoanele adulte este de trei grade:

- severă – se caracterizează prin deficiențe funcționale severe provocate de afecțiuni, defecte, traume care conduc la limitări de activitate și restricții de participare, iar capacitatea de muncă este păstrată într-un interval procentual de 0-20%;
- accentuată – se caracterizează prin deficiențe funcționale accentuate provocate de afecțiuni, defecte, traume care conduc la limitări de activitate și restricții de participare, iar capacitatea de muncă este păstrată într-un interval procentual de 25-40%;
- medie – se caracterizează prin deficiențe funcționale medii provocate de afecțiuni, defecte, traume care conduc la limitări de activitate și restricții de participare, iar capacitatea de muncă este păstrată într-un interval procentual de 45-60%.

Pomind de la faptul că persoanele cu dizabilitate severă și accentuată se caracterizează

prin capacitate de muncă păstrată într-un interval procentual de doar 0-40%, se propune ca aceste categorii de persoane să poată beneficia de asistență juridică calificată indiferent de nivelul veniturilor. Or, aceste persoane *a priori* nu dispun de un nivel de venit suficient pentru achitarea serviciilor de asistență juridică.

Mai mult, întreținerea persoanelor cu dizabilități necesită cheltuieli suplimentare substanțiale, în vederea menținerii unui nivel de viață adecvat.

Temei similar pentru acordarea asistenței juridice calificate (indiferent de nivelul veniturilor), este prezent și într-un șir de alte state, precum Lituania, Țările de Jos, etc.

3. Simplificarea modalității de recrutare a para-juriștilor

În prezent, un criteriu imperativ pentru a putea deveni para-jurist, și a putea acorda asistență juridică primară, constă în posedarea studiilor juridice incomplete sau studiilor superioare complete (art. 2 din *Legea nr. 198/2007*).

Totuși, în practică s-a atestat că pentru persoanele cu astfel de studii, posturile de para-juriști nu sunt suficient de atrăgătoare, pornind de la remunerarea limitată. Acest fapt a determinat prezența unui număr constant de locuri vacante, precum și eșuarea concursurilor de angajare a para-juriștilor.

Pornind de la necesitatea asigurării personalului care să acorde asistență juridică primară, precum și de la faptul că, pentru a putea oferi asistență juridică primară, **este obligatorie parcurgerea instruirilor obligatorii organizate de către CNAJGS**, se propune ca pentru para-juriști să nu fie imperativă condiția posedării studiilor juridice incomplete sau studiilor superioare complete.

Totuși, deținerea acestor studii va constitui un avantaj la concursul de angajare.

4. Excluderea interdicției conform căreia mandatul membrului CNAJGS sau al directorului executiv poate fi reînnoit doar o singură dată

În prezent, mandatul membrilor CNAJGS și al directorului executiv este de 4/5 ani și poate fi reînnoit doar o singură dată.

În practică, se atestă că o astfel de interdicție afectează buna funcționare a CNAJGS-ului, or, limitează accesarea în funcțiile respective a persoanelor cu experiență amplă în cadrul sistemului asistenței juridice garantate de stat. Acest fapt este cu atât mai pregnant, în contextul în care sistemul asistenței juridice garantate de stat prezintă particularități foarte specifice în raport cu activitatea altor autorități publice.

Mai important, relevăm că funcția de director executiv al aparatului administrativ al CNAJGS reprezintă o funcție exclusiv administrativă, care are drept scop asigurarea

funcționalității CNAJGS. Mai important, acesta se numește în funcție printr-un concurs public, bazat pe principiul transparenței și meritocrației.

Astfel, interdicția reînnoirii repetate a mandatului directorului executiv este excesivă și nejustificată, limitând accesarea în funcție a persoanelor cu experiență administrativă esențială în domeniul asistenței juridice garantate de stat.

Similar, această interdicție este nejustificată și în privința funcției de membru CNAJGS. Or, în funcția respectivă pot fi desemnate doar persoanele cu experiență de cel puțin 5 ani în domeniu și care se bucură de un înalt respect din partea societății.

5. Introducerea expresă a unui temei suplimentar de refuz în acordarea asistenței juridice calificate – în cazul în care solicitantul deja beneficiază, pe aceeași cauză, de asistență juridică calificată garantată de stat sau de asistență juridică acordată de un avocat în bază de contract

În vederea înlăturării solicitărilor abuzive prin care se cere acordarea asistenței juridice calificate garantate de stat, pentru persoanele care deja beneficiază, pe aceeași cauză, de asistență juridică – este necesară stipularea expresă a temeiului de refuz în acordarea asistenței juridice calificate pentru aceste ipoteze procesuale. Or, odată ce persoana deja beneficiază de asistență juridică pe o anumită cauză, acordarea suplimentară a unui avocat este nejustificată și improprie.

În așa mod, vor fi eliminate atât solicitările abuzive în acordarea asistenței juridice garantate de stat, cât și, în special, tergiversările procesual-penale.

Accentuăm că această prevedere nu va afecta în nici un mod instituția înlocuirii apărătorului, care va fi în continuare aplicabilă conform art. 70 din *Codul de procedură penală nr. 122/2003*, precum și art. 27 alin. (4) din *Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat*.

4. Fundamentarea economico-financiară

Pentru implementarea prevederilor proiectului vor fi necesare cheltuieli financiare suplimentare din bugetul public național.

Astfel, majorarea pragului financiar sub care persoanele vor putea beneficia de asistență juridică calificată (cu **1 317 lei**), precum și introducerea unei noi categorii de persoane care vor putea beneficia de asistență juridică calificată indiferent de nivelul veniturilor (**persoanele cu dizabilitate severă și accentuată**), va determina majorarea numărului de solicitări pentru acordarea asistenței juridice calificate și, implicit, necesitatea majorării bugetului planificat pentru remunerarea avocaților care acordă aceste servicii.

Pornind de la caracterul novator al prevederilor, estimarea exactă a numărului de solicitări, precum și al bugetului planificat, nu este posibilă. Or, date statistice sau indicatori pertinenti în acest sens încă nu sunt disponibile.

Astfel, pentru primul an de implementare a prevederilor proiectului (2023) va fi necesară alocarea unei sume estimative, pornind de la datele statistice și indicatorii existenți. Ulterior, după primul an de implementare, bugetul planificat pentru remunerarea avocaților va fi ajustat în dependență de numărul solicitărilor noi parvenite.

Conform *Raportului anual de activitate al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat (1 ianuarie 2021 – 21 decembrie 2021)*¹, în 2021 a fost acordată asistență juridică calificată în **47 990 cazuri**, precum și fiind executată suma de **73 522,7 mii lei** pentru remunerarea avocaților.

Astfel, pentru implementarea noilor modificări, se propune planificarea bugetului pentru **15 000 cazuri suplimentare de asistență juridică calificată** și alocarea sumei suplimentare de **20 000 mii lei** pentru remunerarea avocaților.

Ulterior, în baza datelor statistice privind numărul solicitărilor înaintate, bugetul va fi ajustat corespunzător pe parcursul anului 2023, precum și pentru anul 2024.

5. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

În urma adoptării proiectului, va fi necesară ajustarea *Regulamentului privind metodologia de calcul al venitului în scopul acordării asistenței juridice garantate de stat*, aprobat prin *Hotărîrea Guvernului nr. 1016/2008*.

Deputați în Parlamentul Republicii Moldova

Digitally signed by Cătănoi Artemie
Date: 2022.08.12 12:48:25 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Digitally signed by Barda Viorel
Date: 2022.08.12 13:22:51 EEST
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

¹ Raportului anual de activitate al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat (1 ianuarie 2021 – 21 decembrie 2021), p. 5 și 8.

[https://cnajgs.md/uploads/asset/file/ro/1671/Raportul anual de activitate pentru anul 2021.pdf](https://cnajgs.md/uploads/asset/file/ro/1671/Raportul%20anual%20de%20activitate%20pentru%20anul%202021.pdf)